

Hámos Imréné Kisbabaként

Ez én vagyok 1913-ban. A kép Balassagyarmaton készült. Ott születtem 1912-ben. A lánynevem Schultz Piroska. A húgom, Etel, aki csupán 15 hónappal fiatalabb, mint én, 1913-ban született, és volt egy 8 évvel későbbi kisöcsém, a Pistike. Én Balassagyarmaton születtem, Etel Óvárban született, az most szlovák terület, mert -- ezt csak hallomásból tudom, mert nagyon kicsi voltam akkor -- az apukám, hogy miért, miért nem, fogalmam sincs róla, Berlinben dolgozott egy ideig. De nem tudom, mennyi ideig. És mikor a húgom született októberben, már akkor kezdődtek ezek a háborús dolgok. És akkor apuka hazajött. De anyuka szülni hazajött az ő szüleihez, Óvárba. Az biztos, hogy mikor már apuka is hazajött, akkor Balassagyarmatra jöttünk vissza. Mert azt tudom, hogy a háború alatt Balassagyarmaton laktunk, az Ipoly utcában. Nagyon halvány emlékeim

vannak a balassagyarmati időkről, csak egy-két dolog él élénken az emlékezetemben. Például egyszer Etel beteg volt; pénteken este égtek az ünnepi gyertyák, és apuka cigarettára gyújtott, ami zsidóknál ünnepkor sok egyébvel együtt tilos. Anyuka ezért veszekedett, és apuka hirtelen mérgeiben földhöz vágta a gyertyatartót. Másik emlékem, hogy apu katona volt, szabadságra hazajött, és Etelt meg engem kézen fogva elvitt anyuka testvéréhez, mert azt mondta, hogy az Ipoly utca, ahol mi laktunk, túl egyenesen megy az Ipolyra, és túlról a csehek lőttek, a Zichy utca meg ide-oda kanyarog. És emlékszem, hogy a mi udvarunkban hátul volt a hitközség pászkasütő üzeme, és az udvaron állt valami mozdonyszerű nagy fekete gép, és ezt a mozdonyszerűséget érte lövés, borzasztóan nagy hangja volt. Egyszer -- akkor már 8 éves voltam -- nagy jövés-menés volt és suttogások, de mégis megtudtuk, hogy anyuka meghalt. Az öcsénk akkor 5 hónapos szopós baba volt. És mindenfélét meséltek össze-vissza. Persze nem nekünk, a gyerekeknek, de hallottuk: hogy látták, amikor apuka a hátán cipelte anyukát, és bedobta az Ipolyba. A rendőrség is kihallgatta. De persze ebből egy szó sem volt igaz, hanem anyuka öngyilkos lett. Szegény anyám temetésére nem emlékszem, csak úgy rémlik, hogy az udvaron állt valamin egy hosszú deszkaláda, és sok ember volt. Anyukám 1920-ban halt meg, akkor csak nyolc éves voltam, és akkor nem kérdeztünk. Később már, mikor már felnőttem, kíváncsibb voltam, de akkor már nem volt kitől kérdezni, hogy mi volt.